

УДК 338

Рацька Яна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ ПРЯМИХ ТА НЕПРЯМИХ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Ratska Yana

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ANALYSIS OF DIRECT AND INDIRECT PRODUCTION COSTS

Важливе місце в собівартості продукції займають матеріальні та трудові витрати, які залежно від обсягу продукції поділяються на прямі або непрямі.

Прямі виробничі витрати – це витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукту або послуги. Наприклад, матеріали, зарплата робочої сили, яка безпосередньо працює на виробництві, інструменти, обладнання та електроенергія, необхідні для виготовлення продукту.

Аналіз прямих виробничих витрат допомагає оцінити ефективність використання витрат, що безпосередньо пов'язані з виробництвом продукту або послуги.

Основні кроки аналізу прямих виробничих витрат:

- 1) визначення складу прямих виробничих витрат;
- 2) класифікація витрат за видами продукту. Це дозволить визначити, який продукт приносить більше прибутку та скільки витрат потрібно для його виробництва;
- 3) розрахунок вартості одиниці продукту. Для цього необхідно враховувати витрати на кожну одиницю продукту, включаючи витрати на сировину, матеріали, оплату праці працівників та інші прямі виробничі витрати;
- 4) визначення витрат на додаткові ресурси. Це можуть бути витрати на енергію, техніку та обладнання, які необхідні для виробництва продукту;
- 5) аналіз даних та прийняття рішень. Після отримання даних необхідно проаналізувати результати та прийняти рішення про те, які процеси можна оптимізувати та де можна скоротити витрати.

Аналіз прямих виробничих витрат допоможе компанії зменшити витрати та підвищити прибутковість

Непрямі виробничі витрати – це витрати, які не можна безпосередньо пов'язати з конкретним продуктом або послугою. Прикладом непрямих витрат є витрати на управління та адміністрування виробничого процесу, витрати на підтримку обладнання, витрати на оренду виробничого приміщення та інші загальні витрати, які не пов'язані з конкретним продуктом або послугою. Аналіз непрямих виробничих витрат допомагає визначити, які витрати не пов'язані безпосередньо з виробництвом продукту або послуги, але вони є необхідними для забезпечення його виробництва.

Основні кроки аналізу непрямих виробничих витрат:

- 1) визначення складу непрямих виробничих витрат. Це можуть бути витрати на оренду виробничого приміщення, оплату комунальних послуг, оплату зарплати адміністративного персоналу та інші витрати, які не пов'язані безпосередньо з виробництвом продукту або послуги, але необхідні для його виробництва;
- 2) класифікація витрат за видами виробничих процесів, що дозволяє визначити, які виробничі процеси потребують більше витрат та як вони впливають на виробничі витрати;
- 3) розрахунок вартості одиниці продукту з урахуванням непрямих виробничих витрат. Для цього необхідно враховувати витрати на кожну одиницю продукту, включаючи як прямі, так і непрямі виробничі витрати;

4) аналіз даних та прийняття рішень. Після отримання даних необхідно проаналізувати результати та прийняти рішення про те, які процеси можна оптимізувати та де можна скоротити витрати;

5) встановлення контролю непрямих виробничих витрат. Контроль над витратами дозволить компанії зменшити витрати та підвищити прибутковість.

Аналіз непрямих виробничих витрат допоможе компанії зменшити витрати на непрямі виробничі витрати та підвищити прибутковість шляхом ефективного використання. Виробничі непрямі витрати складаються з постійних і змінних витрат. До змінних виробничих накладних витрат належать витрати, що змінюються прямопропорційно (або майже прямопропорційно) до зміни обсягу діяльності. Постійні виробничі накладні витрати залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

Для ефективного управління виробничими витратами важливо знати, які з них є прямими, а які – непрямими. Це дозволяє керівництву зрозуміти, на які види витрат слід зосередити свою увагу та які витрати можна скоротити без впливу на якість продукту або послуги.

Для аналізу прямих та непрямих виробничих витрат необхідно провести облік та аналіз витрат на виробництво продукту або послуги. Наприклад, можна скласти таблицю, в якій будуть відображені всі види витрат, пов'язаних з виробництвом. Далі, необхідно визначити, які з цих витрат є прямими, а які – непрямими, та зосередитись на аналізі непрямих витрат для зменшення їхнього впливу на загальні витрати виробництва.

Для зменшення непрямих витрат можна використовувати різні підходи, такі як:

1) Автоматизація процесів: Цей підхід передбачає використання програмного забезпечення, щоб замінити ручну роботу та зменшити кількість працівників, які потрібні для виконання завдань. Це може допомогти зменшити витрати на зарплату, страхування та інші витрати, пов'язані з працівниками.

2) Виробництво великих обсягів. При виробництві великих обсягів продукції зазвичай знижуються витрати на одиницю продукції, оскільки витрати розподіляються між більшою кількістю одиниць продукції.

3) Раціоналізація продукту: При раціоналізації продукту зазвичай знижують кількість компонентів, які потрібні для виготовлення продукту. Це може допомогти зменшити витрати на запаси, логістику та складське управління.

4) Віртуалізація: Віртуалізація офісу або виробничої лінії може зменшити витрати на оренду приміщення, опалення та кондиціонування повітря, електроенергію та інші витрати, пов'язані з утриманням приміщення.

5) Очистку: Екологічно чисті технології можуть допомогти знизити витрати на повітря, воду та землю. Наприклад, встановлення енергозберігаючого обладнання або перехід на використання відновлювальних джерел енергії може знизити витрати на електроенергію

Аналіз прямих та непрямих виробничих витрат є важливим етапом для кожної компанії, яка хоче ефективно управляти своїми витратами та збільшити прибутковість. Прямі виробничі витрати пов'язані безпосередньо з виробництвом продукту або послуги та досить легко визначаються, тому їх аналіз допоможе встановити вартість одиниці продукту та зменшити витрати на виробництво. Непрямі виробничі витрати не пов'язані безпосередньо з виробництвом продукту або послуги, але є необхідними для його виробництва. Аналіз цих витрат допоможе визначити, які витрати необхідно скоротити або оптимізувати, щоб зменшити загальні витрати на виробництво та збільшити прибутковість.

Таким чином, аналіз прямих та непрямих виробничих витрат дозволяє компанії ефективно управляти своїми витратами, зменшити непотрібні витрати та збільшити прибутковість шляхом ефективного використання ресурсів та оптимізації виробничих процесів.

Список використаних джерел:

1. Аналіз прямих та непрямих затрат на виробництво. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/21804/
2. Аналіз прямих і непрямих витрат. URL: http://www.ni.biz.ua/2/2_6/2_65303_analiz-pryamih-i-kosvennih-zatrat.html
3. Ратинський В.В. Бухгалтерський облік у процесі управління підприємством. *Агросвіт, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, ТОВ ДКС Центр*, 2021. №7-8. С.79-84
4. Ратинський В.В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. Перспективи та проблеми. *Інформаційно-аналітичний наукометричний журнал «Економіка. Фінанси. Право»*. 2021. № 4/1. С.17-21
5. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007